

DÜNYADA ADLİ BELGE İNCELEMESİ

Forensic Document Examination Around the World

Nevzat Alkan* , Şevki Sözen* , Ömer Kurtaş**

Alkan N, Sözen Ş, Kurtaş Ö. Dünyada adli belge incelemesi, Adli Tıp Bülteni 1998;3(2):61-6.

ÖZET

Adli belge incelemesi, araştırma veya soruşturma konusu olmuş belgeler üzerinde çalışmalar yapan multidisipliner bir meslek alanıdır.

Adli belge incelemesinin kapsadığı konular içerisinde elyazısı ve imza karşılaştırmaları, daktilo ve printer yazıları, fotokopi belgeleri, matbu evrak, sahte para, değerli kağıt ve pasaport incelemeleri ile kağıt ve mürekkep analizleri yer almaktadır. Batı ülkelerinde uzunca bir geçmişi ve belirlenmiş kuralları bulunan bu alanda ülkemizde henüz mesleğin uygulanabilirliğinde kesin standartlar oluşturulamamıştır. Bu çalışmanın amacı dünyadaki uygulama prensipleri, kabul edilmiş kurallar ve uygulama koşullarını irdelerek ülkemizdeki çalışmalara ışık tutmaktır. Bu amaçla konuyla ilgili kaynaklar gözden geçirilmiş ve Amerikan Şüpheli Belge İncelemeciler Topluluğu ve Adli Elyazısı Bilirkişileri Birliği tüzüklerinin ilgili bölümleri incelenerek bu alandaki mesleki örgütlere üyelik şartları, adli belge incelemesinin görev ve sorumlulukları ile mesleğin uygulanma prensipleri ortaya konmuştur.

Batı ülkelerinde kuralların belirlendiği, etkin denetim mevcut olduğu, ileri çalışma ve araştırmaların sürdürüldüğü bu meslek alanında ülkemizde de standart kriterlerin bir an önce belirlenerek uygulamaya konulmasının daha sağlıklı ve objektif bir çalışma alanı yaratacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Adli Belge İncelemesi, Sorulu Belgeler, Adli Belge İncelemecisi, Grafoloji, Kaligrafi

SUMMARY

Forensic document examination is a multidisciplinary branch of work deals with the workout on the documents for research and investigation.

It covers handwriting and signature comparisons, type-written and print out documents, photocopies, preprinted document, fake notes, valuable documents, passport considerations, paper and ink analysis.

Eventhough it has been implemented for a long period in the western countries, it couldn't be standardized in our country.

With this purpose relevant resources constitutions of American Society of Questioned Document Examiners and Gesellschaft für Forensische Schriftuntersuchung are taken into account. Then membership conditions of the examiners and responsibilities, implementation of the workouts were clearly declared.

As a conclusion, it was agreed that the implementation of this workout with the standard criterias will create an objective and useful working area in our country. Which has been implemented with the certain rules and diciplines under the efficient control mechanism like western countries.

Key words: Forensic Document Examination, Questioned Documents, Forensic Document Examiner, Graphology, Caligraphy.

* İ.Ü. İstanbul Tıp Fak., Adli Tıp Anabilim Dalı.

** Adalet Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu, Fatih Şube Müdürlüğü

Geliş tarihi: 20.9.1998

Düzeltilme tarihi: 15.12.1998

Kabul tarihi: 21.12.1998

GİRİŞ

Adli belge incelemesi, geçmişi Amerika Birleşik Devletleri'nde 1910'lara, Avrupa'da ise 1930'lara dayanan, eğitim ve uygulamalarında standartları belirlenmiş, mesleğin kimlerce ve hangi koşullar altında uygulanacağı saptanmış, bilirkişi mütalaalarının oldukça düzenli ve sıkı olarak denetlendiği multidisipliner bir meslek alanıdır(1-3).

Adli belge incelemesi ülkemizde öteden beri yanlış bir biçimde Grafoloji olarak adlandırılmaktadır. Konunun bu şekilde isimlendirilmesinin sebebi kanunlarımızda, özellikle de ceza kanunumuzda konunun bu şekilde tanımlanmasıdır. Bazı çevrelerde yine konuya yanlış bir terminolojik terim olarak Kaligrafi diyenlerde bulunmaktadır(4-8).

TARİHÇE ve GÜNÜMÜZDEKİ DURUM

Grafoloji graphe=yazı ve logos=bilim kelimelerinin birleşmesinden oluşur. Bu el yazısını inceleyerek kişi karakterini ortaya çıkarma sanatıdır. Kişilik ile yazı arasındaki ilişkiyi kuran ilk anekdotun Roma devrinde Sezar ile Agosto arasında geçtiği ve Sezar'ın Agosto'ya " yazısında kelimeleri ayrı ayrı yazmayanlara güvenmem." dediği kayıtlıdır (9). Bu konudaki ilk kitap, "Ideographia", 17. yüzyıl başlarında Alderius Prosper tarafından yazılmıştır. Bundan birkaç yıl sonra, 1622'de Bologna'da bir tıp profesörü olan İtalyan Camillo Baldi " The means of knowing the habits and qualities of a writer from his letters" isimli Yunanca bir kitap yayınlamasına rağmen adını yeterince duyuramamıştır. Sonraları uzun yıllar bu konuda bir gelişme olmamıştır. 19. yüzyılda (1830' larda) Fransa'da özellikle rahipler arasında konu yoğun ilgi uyandırmıştır. Rahip Michon çalışmaları ile büyük bir ün kazanarak Grafolojinin öncüsü olarak kabul edilmiştir. Grafoloji sözünü de ilk kullanan 1871 yılında Rahip Michon olmuştur. Terminolojik olarak bilim manasında olsa da Michon bu alanı bir sanat olarak tarif etmiştir. Rahip Michon 1873 - 1885 yılları arasında " La Graphologie" isimli bir gazete yayınlamaya konuyla ilgili beş kitap yazmıştır. En büyük destekçisi ve yol göstereni Lamar Goethe'dir. O da konuya ilgi duymakla birlikte derinlemesine bir çalışma yapmamıştır. Ancak grafolojinin bilimsel bir yöntemle yapılması gerektiğine de işaret etmiştir. Her ne kadar Rahip Michon grafolojinin kurucusu kabul edilse de bazı büyük hataları vardır. Bu hataları belirleyen, aynı zamanda Rahip Michon'unda gözdesi ve talebesi olan J. Crepieux Jamin modern grafolojinin kurucusu ve çağımızın en ünlü grafologu olarak kabul edilmektedir. 19. Yüzyıl sonlarına dek Fransızların bu konuda yoğun etkisi devam etmiştir. 1880' lerle birlikte bu alanda Almanlarında isimleri duyulmaya başlamıştır. Almanlar konuya, özellikle psikolojik yönden yaklaşmışlardır. Bunların en ünlüleri Dr. Wilhelm Preyer (Çocuk Psikiyatristi), Dr. George Meyer (Psikiyatrist) ve Dr. Ludwig Klages

(Felsefeci)'tir. Dr. Klages ve Hans Borse 1897 - 1908 arasındaki çalışmaları sonucu The German Graphological Society'yi kurmuşlardır. Bu topluluk aynı zamanda konuyla ilgili olarak bir de aylık dergi çıkartmıştır. İngiltere'de ise çalışmalar Robert Saudek'ın Çekoslovakya'dan İngiltereye gelmesi ile başlamıştır. Robert Saudek ilk İngilizce Grafoloji dergisini "Character and Personality" çıkartan kişidir. ABD'deki çalışmalar ise 1900' lü yıllarda Iowa Üniversitesinden June Downey'in öncülüğünde başlamıştır. Bunu 1930' larda Harvard Üniversitesinden, klinik psikolog olarak çalışan Gordon Alport ve Philip Vernon'un çalışmaları izlemiştir. 1939'da H.J. Jacoby tarafından yazılan ve bastırılan "Analysis of Handwriting : An Introduction into Scientific Graphology." isimli kitap fotoğrafik öğeler içeren ilk eser olması sebebi ile bu konuda kabul gören ilk modern grafoloji kitabıdır. ABD'de "The American Graphological Society" ise 1927'de Louise Rice tarafından kurulmuştur. Bu alanda çalışmaları bulunan ve özellikle "fiziksel özrürlü çocukların yazı problemleri" üzerine çalışan diğer bir önemli kişide Joan Cambridge'dir(10-14).

Günümüzde Avrupa'da ve Amerika'da grafoloji ile ilgilenen pek çok insan vardır. Konuya ilgi duyanların bir kısmı konunun gerçekten önemli ve belirleyici olduğunu savunmakta, bir kısmı ise temelleri sağlam olmayan ve istismar edilen bir konu olduğunu düşünmektedirler. Günümüzde gelişmiş ülkelerde konu ile ilgili olarak pek çok meslek örgütü, pek çok topluluk kurulmuştur. İngiltere'de "The British Institute of Graphologist" 1983'de kurularak "The Graphologists" isimli dergisi de aynı yıl yayına başlamıştır. Fransa'da "The National Institute for Graphologia Research" merkezi Paris'te olan ulusal bir kuruluştur. Bugün dünyada en çok üyesi bulunan ve en etkili grafoloji topluluğu ise Amerika Birleşik Devletleri'ndeki "International Graphoanalysis Society"dir. Yine grafoloji ile ilgili en çok yayının yapıldığı ve en çok kitabın basıldığı yer de Amerika Birleşik Devletleri'dir. Bu topluluklar düzenli olarak mesleki toplantılar düzenlemekte, kitaplar yazmakta, süreli yayınlar çıkarmakta ve mesleki uygulamalarını ve uygulayıcılarını denetlemeye çaba göstermektedirler. Grafolojiyi savunanlar ve konunun önemli bir belirleme aracı olduğunu düşünenlerin sayısı oldukça fazladır. Özellikle ABD'de işe alımlarda, suçluyu tanıma gibi alanlarda oldukça fayda sağlanabileceği, hatta sağlanmakta olduğu da belirtilmektedir (15,16). Ancak özellikle konuya karşı olan adli belge incelemecileri, grafologları ve grafolojiyi benimsemektedirler. Hele kendi alanlarına giren konularda bilirkişilik yapılması bu iki grup arasındaki huzursuzluğun en önemli sebebinin oluşturmaktadır. Bazı grafologların kendilerini tanıtmada kullandıkları "handwriting expert" terimi problemin temelini oluşturmaktadır (17). Grafoloji aleyhine olanların dayandığı temellerden biriside İngiltere'de grafoloji ile ilgili basılmış,

Ellen Cameron'un "An Introduction to Graphology" isimli kitap ile aynı seriden çıkan bazı kitapların içerikleridir. Bu seriden çıkan kitaplardan bazıları renk tedavisi, nasıl medyum olunur, görünmezlik, havaya kaldırma, medikasyon, pratik olarak gözönünde canlandırma, astrolojiyi anlama, rüya sanatı, numara bilimini anlama, elyazısından fal bakma, reenkarnasyonu anlama, tarotu anlama başlıklı kitaplardır (18).

Günümüzde grafoloji eğitimi kurslar şeklindedir. Bu konuda ünlenmiş insanların açtığı kurslara katılmakla eğitim almak mümkündür. Mevcut topluluklara üyelik yoluyla da mesleğe kabul gerçekleşir. Eğitimin bir diğer yolu ise mevcut kitapları okuyarak kendi kendini yetiştirmektir. Zaten iyi bir grafolog olmanın temelinde bulunması gereken en önemli unsurun yetenek faktörü olduğu savunulmaktadır. Grafologların çoğu kadındır. Bunun neden böyle olduğunun sebebi veya yetenek faktörünün kadınlarda daha mı fazla mevcut olduğu bilinmemektedir (19).

Dünyada adli belge incelemesine nazaran grafoloji ile ilgili daha fazla kitap vardır. Tüm dünyada grafolojinin bir sanat mı yoksa bilim mi olduğu konusunda çok yoğun tartışmalar yaşanmaktadır. Grafolog sayısı İngiltere'de yüzlerle, Amerika Birleşik Devletleri'nde ise binlerle ifade edilir. Büyük alışveriş merkezlerinde bir tezgah üzerinde grafoloji hizmeti veren insanlara rastlamak pek sürpriz sayılmayacak durumlardandır.

Kaligrafi ise ne grafolojiye, ne de adli belge incelemesine yakın bir alandır. İkisinden de farklı özellikleri bulunan ayrı bir konudur. Harf ve yazı formlarını kullanarak güzel yazı yazma sanatıdır. Grafikerlerce, reklamcılarca ve güzel sanatlarla uğraşanlarca icra edilir. Amaç güzel ve çarpıcı yazı oluşturmak ve reklam sektöründe etkili olmaktır. Anadolu ve İran kültüründe eskiden beri varolan hattatlık, kaligrafiye benzer ve köklü başka bir sanat dalıdır(20,21).

Adli belge incelemesine gelince ; Adli belge incelemesi adli bilimler içinde geniş yeri olan bir çalışma alanıdır. Gerek grafolojiden, gerekse kaligrafiden oldukça ayrı bir bilirkişilik konusudur. Ülkemizde adli belge incelemecileri genellikle mahkemelere bilirkişilik hizmeti verirler. Ancak batıda bilirkişilik mahkemelerden çok avukatlara, hukuk bürolarına, sigorta şirketlerine, bankalara ve ticari şirketlere yapılır. Hazırlık soruşturmasında ise polise bilirkişilik yapan laboratuvarlar genellikle ülkemizdeki gibi polis bünyesinde oluşturulan belge inceleme laboratuvarlarıdır.

Batıda Adli Döküman İncelemesi (Forensic Document Examination), şüpheli döküman incelemesi (Suspect Document Examination), sorulu döküman incelemesi (Questioned Document Examination) konu ile ilgili adlandırmalardır. Bu alanda çalışanlara ise adli döküman inceleyicisi (Forensic Document Examiner), el yazısı inceleyicisi (Handwriting Examiner), adli bilimci (Forensic Scientist), döküman eksperisi (Document Expert) gibi isimler verilmektedir.

Adli belge incelemesinin ve adli belge incelemecisinin ne olduğu ile ilgili olarak Amerikan Adli Belge İncelemeciler Üst Kurul'unun tanımlaması şöyledir;

Adli belge incelemesi hukuk amacıyla belge inceleme konularının uygulamalarını yapar. Elyazısı ve daktilo yazılarının aidiyetlerinin belirlenmesi, imzaların güvenilirliği, belgelerde yapılan değişiklikler, mürekkep ve kağıt analizi, fotokopi materyali, yazı enstrümanları, belgelerle ilgili diğer hususların sahteliği veya aidiyetleri konularını içerir (22).

Adli belge incelemesi konusunun temelleri grafoloji kadar eski olmamakla birlikte yine de oldukça eskilere, 1910' lara dayanır. Multidisipliner bir çalışma alanıdır. Bu mesleği uygulayanların lisans eğitimlerine göre dağılımında Almanya, İsviçre ve Hollanda' da psikologlar, ABD ve İng.' de kimyacılar, Rusyada fizikçiler ve kimyacılar, Japonyada kimyacılar ve fizyologlar öne çıkmaktadır. Ülkemizde ve İsrailde bu konuyla ilgilenen tıp doktorları da vardır. Ancak batıda tıp doktorları (nörolog, psikiyatrist) genellikle belge incelemecilere konsültasyon yoluyla yardımcı olurlar. Dünyadaki uygulamalarda genellikle farklı alanlarda eğitim almış ancak konuya ilgi duyan, gönül vermiş kimselere meslek kursları şeklinde sertifika verilerek kalifikasyon sağlanmaktadır. Bu kursların verildiği yerler çoğunlukla büyük belge inceleme laboratuvarları olmakla birlikte az da olsa konusunda isim yapmış deneyimli uygulayıcıların laboratuvarları benzer eğitimi vermektedir. Bu eğitimi veren başlıca yerler; ABD' de, FBI eğitim laboratuvarı, posta inceleme merkezi laboratuvarı, gizli servis laboratuvarı, alkol, tütün ve ateşli silahlar bürosu laboratuvarı, CIA laboratuvarı ve ordu laboratuvarıdır. İngiltere'de ise bu eğitimi veren başlıca yer Londra'daki Metropolitan Police Forensic Science Laboratory'dır. Kursların süresi tam gün çalışmalı olarak 2 yıldır (23).

Belge incelemede çalışma alanını 2 ana gruba ayırmak mümkündür;

- 1- Subjektif kısım; Yazı ve imza incelemeleri gibi gelişmiş teknik ekipmanla birlikte uygulayıcının deneyim ve sezgilerinin de önemli olduğu çalışma alanı,
- 2- Objektif kısım; Tecrübe ve teknik bilginin yanı sıra teknik ekipmanın önemli olduğu özellikle belgelerdeki tahrifatlar, sahteciliği kapsayan alan.

Batı ülkelerinde adli belge incelemeciler genellikle topluluklar oluşturmuşlar veya dernekler kurmuşlardır. Amerika Birleşik Devletleri'nde "The American Society of Forensic Document Examiners", Avustralya'da "The Australian Society of Forensic Document Examiners", Kanada'da "The Canada Society of Forensic Document Examiners" bunlardan bazılarıdır. Ayrıca mesleki uygulamaları da denetleyen üst kurullar oluşturmuşlardır."The American Board of Forensic Document Examiners" buna örnek verilebilir.

Adli belge incelemesinin kapsadığı alanlar içine her türlü el yazısı ve imza karşılaştırmaları, daktilo,

printer yazıları, fotokopi incelemeleri, sahte para, evrak, pul, değerli belge, matbu belge gibi tüm basım işleri, pasaport incelemeleri, mürekkep ve kağıt analizleri gibi pekçok konu girmektedir. Ülkemizde bir adli belge inceleme laboratuvarına gelen işlerin çoğunluğunu elyazısı ve imza incelemeleri oluşturmaktadır. Ancak batıda isim ve soyadı açık biçimde yazarak imza atma kuralları yerleşmiş olduğundan imza incelemesi istenen dosya sayısı bizdeki kadar yoğunluk göstermemektedir. Günümüzde pekçok kişi hatta pekçok laboratuvar spesifikleşme yolundadır. Bazıları sadece mürekkep analizlerine yönelirken, bazıları özellikle kağıt incelemeleri üzerinde çalışmaktadırlar (24-30). Kredi kartları sahtecilikleri, akıllı kart (smart card) sahtecilikleri özelleşilen diğer konulardandır (31-34). Hatta ilaçların elyazısı ve imza üzerine etkisi ya da hekim hatalarını çözmede adli belgelerden faydalanılması spesifikleşmiş diğer konulardandır (35-37).

Adli belge incelemecileri, ya serbest olarak kendi bürolarında veya polis ve diğer organizasyonların laboratuvarlarında ya da adli bilimler laboratuvarı bünyesindeki belge incelemesi seksiyonlarında çalışırlar. Serbest çalışanların uzunca bir süre çalışmışlarına "private practice" denir.

Dünyadaki ilk adli belge inceleme kitabı Albert Sherman Osborn'un "Questioned Documents" (1910) isimli kitabıdır. 1929'da 2. bir baskısı daha yapılmıştır. Bu kitap halen bu alandaki baş yapıtlardandır. Kitabın ara ara çoğaltımı yapılmaktadır. İngiltere için en önemli kabul gören Adli belge inceleme kitabı Wilson R. Harrison'un "Suspect Documents" (1958) isimli kitabıdır. Bu kitapta 1981 yılında birkez daha çoğaltılmıştır. Ordway Hilton' un "Scientific Examination of Questioned Documents" (1982) James V.P. Conway' in "Evidential Documents" (1959), David Ellen'in "The Scientific Examination of Documents"(1989), Edna W. Robertson'ın "Fundamentals of Document Examination" (1991) başlıklı kitapları konu ile ilgili diğer önemli eserlerdir. Almanya' da ise texbook niteliğindeki Lothar Michel'in "Gerichtliche Schriftvergleichung" (1982) isimli çalışması ve yine Almanya'da son yıllarda basılan "Forensische Handschriftenuntersuchung" da konu ile ilgili değerli kaynaklardır (38,39).

Adli belge incelemesi konusu dünyanın önemli adli bilimler toplantılarında ayrı oturum grupları oluşturmaktadır. Bunlardan bazıları, her yıl yapılan American Academy of Forensic Sciences (AAFS) kongresi ve üç yılda bir yapılan International Association of Forensic Sciences (IAFS) ile Indo Pacific Congress on Legal Medicine and Forensic Sciences (INPALMS) kongreleridir. Bu konuda yapılan çalışmalar ise ya genel olarak adli bilimler ile ilgili dergilerde "The Journal of Forensic Sciences", "The International Journal of Forensic Sciences", "Science and Justice" ya da bu konuya özel ve Ontario, Kanada' da basılan "The Journal of Forensic Document Examination"da yayınlanmak-

tadır. "The International Association of Credit Card Investigators" kredi kartları sahtekarlıkları konusunda Novata, California, USA' da yılda 4 sayı basılan spesifik bir dergi' dir. Adli belge incelemecisi sayısı günümüzde yaklaşık İngiltere için 40, Amerika Birleşik Devletleri için ise 270 kadardır(40).

Adli belge incelemesinde mesleki kurallarının neler olduğunu ve konuya temel yaklaşımı daha iyi kavrayabilmek için kuruluşu oldukça eski tarihlere dayanan 2 topluluğun tüzüklerinin Adli belge incelemesi ile ilgili bölümlerini kısaca gözden geçirmek yararlı olacaktır.

Bunlardan ilki, Amerikan Şüpheli Dökümanlar İnceleme Topluluğu "American Society of Questioned Document Examiners" (ASQDE)' dir. Bu topluluğun kuruluş Yılı 1942 olup kuruluş amacı adli belge incelemesinin daha bilimsel, objektif, nesnel ve disiplinli esaslara bağlı kalarak yapılmasını sağlamaktır.

Görevleri;

- 1- Üyeleri için sürekli eğitim toplantıları, kongreler düzenlemek,
- 2- Adli belge İncelenmesindeki asgari standartları belirlemek,
- 3- Mesleğin ahlaki prensiplerini sıkı biçimde kontrol etmek,
- 4- Adli belge incelemesinin adli bilimler içinde önemli bir yer tutmasını sağlamak,
- 5- Dernek üyeleri ile iş üreten kuruluşların (bankalar, sigorta şirketleri, mahkemeler, avukatlar, endüstriyel şirketler, v.s) irtibatını sağlamak,
- 6- İyi karakterli ve iyi eğitilmiş yeni üyeleri bünyesine katarak derneği güçlü kılmak,
- 7- Bu alandaki bilimsel tüm gelişmeleri ve tüm deneyimleri toplayarak üyeleri ile paylaşmaktır.

Üye olabilmek için gereken şartlar;

- 1- Fakülte mezunu olmak (adli belge incelemesi multidisipliner bir yapı olduğundan ve pek çok mesleğin eğitiminde alınan bilginin bu alanda kullanılabilme şansı olduğundan fakülte tercihi belirtilmemiştir.)
- 2- Merkez adli belge inceleme laboratuvarlarından herhangi birisinde en az iki yıl eğitim almış olmak,
- 3- Belge inceleyici olarak full-time çalışmak,
- 4- Mahkemelerde "bilirkişi tanık" olarak deneyimli olmak,
- 5- Derneğin ahlaki kurallarına uygun karakterde olmak,
- 6- İki üyece önerilmek,
- 7- En son yıl düzenlenmiş olan, yıllık bilimsel toplantıda en az bir kayda değer teknik yayın sahibi olmak,
- 8- Son beş yıl içinde düzenlenmiş yıllık bilimsel toplantıların en az birisinde misafir katılımcı

olarak yer almaktır.

Dernek üyelerinin uyması gereken ahlaki kurallar ise şu şekildedir;

- 1- Yeni gelişmeleri takip etmek,
- 2- Müşteri ile arasındaki bilgileri sır olarak tutmak,
- 3- Dosyada sorulan soruya, hangi nedenle olursa olsun (problemin doğası, karşılaştırma belgesi eksikliği, inceleme noksanlığı v.s.) cevap verilemeyen unsurlar olduğunda sadece tesbit etiketlerini cevaplamak, yanlış yöne gidebilecek yorumlarda bulunmamak,
- 4- Herzaman adil, tarafsız ve gerçekten yana olmak,
- 5- İşleri önemli-önemsiz diye ayırmamak, her vaka aynı titizliği göstermek,
- 6- Yapılan işi fiyatlandırırken vakanın önemini, problemin bütünü, harcadığı emeği gözönüne almak,
- 7- Yazılı ve sözlü her türlü raporda yanlış anlamaya yer vermeyecek, ortak ve doğru bir dil kullanmak,
- 8- Her davranışı ile topluma derneğin bilimsel, güvenli ve adil olduğunu hissettirmektir.

Bu kurallara uymak her üyenin görevidir. Bunlara uyulmazsa veya uyulmadığı hakkında şüphe uyanırsa dernek disiplin kurulu kararınca üyelik sona erdirilir (41).

Bu kuruluşlardan ikincisi ise Adli El Yazısı Bilirkişileri Birliği "Gesellschaft für Forensische Schriftuntersuchung" (GFS)'dir. Bu birliğin kuruluş Yılı 1951 olup, kuruluş yeri Frankfurt - Almanya' dır.

Kuruluş amacı (ASQDE' nin amacına ek olarak) ;

- 1- Mesleği kalitesiz uygulayıcılardan korumak,
- 2- Devlet düzeyinde kabul gören mesleki kuralları oluşturmaktır.

Her milletten üye olunabilmekle birlikte üyelik şartları;

- 1- Aday, iki üye tarafından önerilmeli,
- 2- Bu alanda uygun rapor verebilmeli,
- 3- Full-time çalışıyor olmalı,
- 4- Uygun karakterli olmalı,
- 5- İyi bir ekonomik birikime sahip olmalı,
- 6- 30 - 62 yaşları arasında olmalı,
- 7- Bu meslekle ve uğraştığı alan ile ilgili yeterli hukuki bilgiye sahip olmalı,
- 8- Sınavda başarılı olmalıdır.

Sınav 3 kişilik jüri tarafından yapılır. Yazılı (28 saat) ve sözlü (60 dakika) olmak üzere iki aşamalıdır. Yazılı bölüm özel bilgi ve teknik (8 saat), yazı incelemesi (16 saat) ve klasik yazılı (4 saat) olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Sınav genel olarak el yazısının klasik ve teknik incelemesi ile materyallerin özel incelenmesi konularını kapsamaktadır. Sınavda başarılı olunamazsa, en erken bir yıl sonra girilebilmek şartı-

la sadece bir kez yeni bir sınav hakkı tanınır. Başarılı olanlara sertifika verilir(42).

SONUÇ

Batı ülkelerinde adli belge incelemecisinin görev ve sorumlulukları ile mesleki uygulama prensiplerinin belirlenmesi, mesleki örgütlerine üyelik şartlarının net olarak oluşturulması, etkin denetimin mevcut olması, ileri çalışma ve araştırmaların sürekli olarak yapılması konunun bilimsel bir platformda ele alınmasını sağlamaktadır. Ülkemizde henüz konu ile ilgili çalışma prensiplerini belirleyen kesin kurallar yoktur. Gelecekte ülkemizde de standart kriterlerin bir an önce belirlenerek uygulamaya konulduğu, daha objektif bir çalışma alanının yaratıldığı bu meslek dalında görev yapılması dileğimizdir.

KAYNAKLAR

1. Robertson EW. Fundamentals of Document Examination. Chicago: Nelson-Hall Publishers, 1991: 9-23.
3. Hilton O. Scientific Examination of Questioned Documents. London: CRC Press, 1993: 1-12.
4. Baxter PG. The training of questioned document examiners. Med Sci Law 1970 ; 10(2) : 76-84.
5. Alkan N. Yaşlanmaya Bağlı Yazı ve İmza Değişiklikleri. Uzmanlık Tezi, İstanbul 1996.
6. Arpınar MH. Grafoloji. İstanbul 1959.
7. Söylemez A. Kriminalistik. İstanbul : Haşmet Matbaası, 1982 : 107 - 220.
8. Aykaç M. Adli Tıp. İstanbul : Nobel Tıp Kitabevi, 1993: 199.
9. Özen HC. Kısa Adli Tıp Ders Kitabı. İstanbul : 1983 : 20-23.
10. Branston B. Graphology Explained. London: Judy Piatkus Ltd., 1989: 11-15, 231-236.
11. Kurtuş Ö. Adli Tıp Açısından Grafolojinin Önemi. Uzmanlık Tezi. İstanbul : 1992.
12. Erkul G. Sahtecilikte Yazının Değeri. Uzmanlık Tezi. İstanbul : 1986.
13. Saudek R. Psychology of Handwriting. 2th ed. London: George Allen. and Unwin Ltd., 1954 : 10-42.
14. Sassoon R. The Art and Science of Handwriting. Oxford: Intellect, 1993: 119-125.
15. Smith R. Anecdotes of a Graphologist. The Graphologist 1986;4(1): 16-7.
16. Beyerstein BL, Beyerstein DF. The Write Stuff : Evaluations of Graphology, The Study of Handwriting Analysis. New York: Prometheus Books, 1992: 9-23.
17. Conway A. Instant People - Reading Through Handwriting. New York: Sterling Publishing Co., Inc., 1989: 7-16.
18. Baxter PG. The distinction between Graphology and Questioned Document Examination. Med Sci Law 1966 ; 6(2) : 75-86.
19. Ward M. Graphology Enhances Education : Part 3. The Graphologist 1986; 4(2) : 10-4.
20. Marne P. Graphology. Kent: Hodder and Stoughton

- Ltd., 1982: 1-20.
21. Caligraphy 1: Art of Beauty. Learn, Earn Series. 1996
 22. Caligraphy 2 : Learn and Earn. Learn, Earn Series. 1993
 23. Eckert WG. Introduction to Forensic Sciences. 2th ed. Newyork: CRC Press, 1997: 133-67.
 24. Baxendale D. Forensic Document Examination in the Private Sector. 13th IAFS Meeting. Düsseldorf, 1993.
 25. Brunelle RL. A Sequential Multiple Approach to Determining the Relative Age of Writing Inks. Int J Forensic Document Examiners. 1995 ; 1(2) : 94-8.
 26. Brunelle RL, Lee H. Determining the Relative Age of Ballpoint Ink Using a Single Solvent Extraction Massindependent Approach. J Forensic Sciences 1989 ; 34(5) : 1166-82.
 27. Brunelle RL. Ink Dating - The State of The Art. J Forensic Sciences 1992 ; 37(1) : 113-24.
 28. Aginsky VN. Some New Ideas for Dating Ballpoint Inks - A Feasibility Study. J For Sci 1993 ; 38(5) : 1134-50.
 29. Aginsky VN. Dating and Characterizing Writing, Stamp Pad and Jet Printer Inks by Gas Chromatography - Mass Spectrometry. Int J Forensic Document Examination 1996 ; 2(2) : 103-16.
 30. Cantu AA. Comments on the Accelerated Aging of Inks. J For Sci 1988 ; 33(3) : 744-50.
 31. James PC, Walker JD. Ballpoint ink flakes as indicators of added entries. Sci Just 1998 ; 38(2) : 119-22.
 32. Ramsey SL. The Effects of Computers on Forensic Document Examination. International Journal of Forensic Document Examiners 1996 ; 2(3) : 187-92.
 33. Gibson RE. Obliteration Decipherment Using Computer Scanner Technology. International Journal of Forensic Document Examiners 1996 ; 2(4) : 326-33.
 34. Gek-Kwee N. An Innovative Microscope Image Processing System for Document Examination. 13th IAFS Meeting. Düsseldorf, 1993.
 35. Soontaros K. Forensic Document Examination in Thailand and Two Cases of Number"1". 13th IAFS Meeting. Düsseldorf, 1993.
 36. Wellingham - Jones P. Drugs and handwriting. USA. PWJ Publishing, 1991 : 32-51.
 37. Boatwright DE. Triazolam, handwriting and amnesic states : two cases. J For Sci 1987 ; 32(4) : 118-24.
 38. Crown DA. The effective use of a questioned document examiner in medical malpractice cases. Leg Med 1985 : 62-81.
 39. International Journal of Forensic Document Examiners. Chapter"Books" 1995 ; (1)3 : 238-39.
 40. Conway JVP. Evidential Documents. Illinois : Charles C Thomas Pub, 1959 : 205-25.
 41. Ellen D. The Scientific Examination of Documents : Methods and Techniques. Chichester: Ellis Horwood Ltd., 1993 : 7-14.
 42. "American Society of Questioned Document Examiners" tüzüğü.
 43. "Gesellschaft für Forensische Schriftuntersuchung" tüzüğü.

Yazışma Adresi:

Uzm. Dr. Nevzat Alkan
İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi
Adli Tıp Anabilim Dalı, 34390 Çapa
İstanbul

Tel. : 0 212 635 1179

E mail : alkann75@hotmail.com